

- kultur@vl.no
- tips til avdelingen: 22 310 432
- les mer på vl.no/kultur

# kultur

## POP



**CD JAZZPOP**  
Anne Margrethe Lund  
Crushed roses  
Bergen Digital Studio

**TIL Å BLI BERØRT AV:** *Crushed roses* er en helhetlig produksjon, til tross for at Anne Margrethe Lund blander egne tekster og komposisjoner med sanger fra Mike Scott, Irving Berlin og Stevie Wonder. Det er definitivt hennes egne låter som gjør mest inntrykk. Det er umulig å forbli uberørt når Lund på en fin, muntermelankolsk melodi forteller at «Crushed roses smell the best, that's my comfort in times of test». «Whose life is this?» er genuin, kristen livsvisdom pakket inn i drivende countrybassgang og steelgitar («And if it's His life, what do you worry about?»). De rolige sangene er mer i jazzpopsjangeren, og fungerer greit til tross for noe mindre tilgjengelighet. Lund har en kraftfull, men behagelig stemme. Noen ganger skjærer den litt ut, men det gjør ikke plata noe dårligere. Heller tvert imot.

TRYGVE W. JORDHEIM



**CD ROCK**  
Over The Rhine  
The Trumpet Child  
Red Eye/Lo-Fi-Music

**FUNKLENDE VAKKERT:** Det Ohio-baserte ekteparet Karin Bergquist og Linford Detweiler i Over The Rhine har den siste måneden hatt et aldri så lite gjennombrudd i Norge med jule-CD-en *Snow Angels* og denne plata, *The Trumpet Child*.

Bedre seint enn aldri, men faktum er at bandet har laget kvalitetsmusikk i snart 20 år.

The Trumpet Child er en herlig blanding av bossanova-jazz og alternativ country og rock. Det er svingende og svalende, varierende og overraskende, men alltid med en funklende vakker melodi i bønn.

Med vidd og sylskarp refleksjon dveler tekstene ved bevissthet om politikk, miljø, vennskap og åndelighet. Detweiler fleiper ikke når han påstår Gud kan ta bolig i sanger.

OLAV SOLVANG



Over The Rhine består av ekteparet Karin Bergquist og Linford Detweiler.

## Svenske låtar på nett

■ Heile grunnmaterialet til «Svenska låtar» – like stort som det norske hardingfeleverket og feleverket til saman – er no lagt ut på nettet til allmenn nytte. Meiniga er at materialet skal vere tilgjengeleg for alle interesserte – spelemenn og andre – og ikkje berre forskarar.

Bjørn Aksdal ved Norsk

senter for folkemusikk og folkedans seier til folkemusikk.no at det er ein interessant tanke å få til noko liknande i Norge, men at vi her manglar ein arkivinstusjon med heilheitleg nasjonalt ansvar for slikt materiale. Dessutan er mykje av den norske folkemusikken ikkje transkribert på notar.

Vårt Land



Anne Margrethe Lund er blind og alvorlig kreftsyk, men likefullt aktuell med CD-en *Crushed Roses*.



Eric Clapton skrev «Tears In Heaven» etter sønnens død.

### TONER FOR SJELEN

# Musikk fra dyp

Musikken fortsetter der ordene stopper.

Den når dypere, kan gi oss uante krefter, av og til også en berøring av noe større enn oss selv. Vi vet ikke alltid hva musikk er, men vi vet en del om hva den kan gjøre.

Ofte er det greiest å ikke sette ord på hva musikk gjør med oss. Det bare skjer. En beskrivelse av effekten kommer sjelden i nærheten av selve opplevelsen. Overlege Audun Myskja skriver i boka *Den musiske medisin* at vi kan regulere kroppsfunksjoner ved hjelp av musikk, og at vi kan nå følelser som det ellers er vanskelig å nå. Det siste vil gjøre det lettere å bli kjent med oss selv og andre.

Det gjør godt å møte musikere og mennesker som har en dypere hensikt og forståelse for musikk enn å tjene penger og være kjente artister.

hun kaller værekraft.

Sangeren håper også hun kan være et alternativ til den glossy, ofte overfladiske delen av populærmusikken.

Den blinde, amerikanske bluesartisten Jeff Healey sa noe av det samme da jeg traff ham i forbindelse med Notodden Bluesfestival i 2006. Musikken ga ham et innsyn som han langt på vei mente var viktigere enn det utsynet han aldri hadde hatt. Det var viktig for ham, men også for dem han nådde gjennom musikken sin, mente han.

Noen ganger kan det virke som musikk som springer ut fra mennesker med et alvorlig handikap, slår an en helt spesiell streng. Etter at Ludwig van Beethoven mistet hørselen, skrev han noen av sine flotteste fiolin- og klaverkonserter. Etertanken og inderligheten hadde erstattet voldsomheten fra hans mest virtuose år.

Noen snakker om musikkens helbredende kraft. Andre nøyer seg med mer moderate uttrykk som svalende, lindrende og forsonende musikk. Det gjelder både kropp og sjel, for noen også det åndelige. Kanskje er musikkens forklarende kraft et vel så



**KOMMENTAR**  
Olav Solvang

godt ord?

Tord Gustavsen skrev albumet *The Ground* i etterdønningene av en ulykke hvor han mistet bestemoren, lillebroren og sistnevntes lille datter. Han har aldri sagt at han prøvde å skrive av seg, eller bearbeide, sorgen. Men musikken på plata griper på en spesiell måte. Det er ikke bare tidligere kulturminister Ellen Horn som sier hun får lyst til å gråte når hun hører den.

Tord Gustavsen var også med på å arrangere musikken til CD-en *Sommerlandet*, hvor Eyvind Skeie skrev teksten etter et barns død. Slik også Eric Clapton skrev «Tears In Heaven» etter at hans fireårige sønn døde i en tragisk ulykke. Det er musikk til ettertanke, trøst og påminnelse om livets sårbarhet.

Linford Detweiler i Over The Rhine skriver i coverteksten til kritikerroste *The Trumpet Child* at «noen netter kan du ikke la være å tro på en Gud som ønsker å komme på innsiden av sangen selv».

Synspunktet vitner om en Gud som kan virke i musikken uavhengig av hvem som synger, og

# Ivar Aasen over alt

– Med nesten 200 arrangement og utstillinger i 26 kommunar landet rundt i fjor har Nynorsk kultursentrum festa grepet som nasjonal kulturinstitusjon, seier direktør Ottar Grepstad. Sidan opninga i 2000 har det nynorske dokumentasjons- og opplevingssenteret vore til stades i 90 kommunar. Mange av

desse er bokmålskommunar eller språknøytrale.

I år vil Aasen-tunet nå endå vidare ut. Nokre av dei største prosjekta er turnear til tusenvis av skuleborn, ny utescene, kunnskapsbase på Internett, fornying av basisutstillinga og Dei Nynorske Festspela.

Eleveprogrammet «Det un-

drande språket om språk og identitet» er laga for ungdomsskulen og blir no vist på femte året. Eit nytt tilbod er Katta i sekken, der tunkatten Lurivar skal fremje leseglede i 1.-4. klasse. Truleg kjem over 6000 skuleelevar i fleire fylke til å oppleve desse turnétilboda berre i 2008.

Vårt Land

Trond Bjerkolt, tenor i Operakoret, prøver flygelet i øvingsalen på sin første arbeidsdag i det nye Operahuset i Bjørvika i går.

Foto: Scanpix



Linford Detweiler har skrevet mange av Over The Rhines mange dyptgående tekster.



Alvorlig syke og døende var utgangspunktet for Anders Roggs CD *Lyden av lys*.

## ere kilder



Tord Gustavsen skrev albumet *The Ground* i etterdønningene av en ulykke hvor han mistet bestemoren, lillebroren og sistnevntes lille datter.

hva slags religiøst ståsted vedkommende har. Det er kort og godt kraften bak den opprinnelige tonen som viser seg. Det guddommelige trenger ingen bestemte rammer eller etiketter for å virke i oss, heller ikke gjennom musikk. Hverken lovsangere eller andre kristne artister «eier» musikkens åndelighet.

**Det er all grunn** til å tro at mennesker er skapt som musiske vesener, at det ligger i oss fra før vi blir født. Fra rytmen i mors

hjerteslag, til vi kan ta inn hørselsinntrykk fra sjettemåned, også utenfra.

Musikkpedagog Åslaug Berre gir i Pedagogisk Forum flere grunner for at man skal synge og danse for det ufødte livet. Hun er langt ifra den eneste: Jeg har intervjuet leger som er overbevist om at visse former for musikk har en beroligende effekt både på barn i mors liv og nyfødte. De har brukt det ved fødselsavdelinger her i landet, og sett effekten.

Slik musikk også blir brukt for alvorlig syke og døende. Det var utgangspunktet for Anders Roggs CD *Lyden av lys* som kom på Kirkelig Kulturverksted i 2001. Underveis i prosessen med plata fant imidlertid Rogg ut at perspektivet måtte utvides til «musikk for oss som skal dø».

Slik musikk trenger ikke engang forklares.

Olav Solvang, journalist  
olavs@vl.no

## ett spørsmål

### Ragnar Bjerkreim

Komponist, med film og TV-musikk som spesialitet. Er aktuell med CD-en *Blått sug*.



## – Hvordan virker musikk på bilder og ord?

– Når det gjelder film og TV, har psykologer funnet ut at vi bruker 90 prosent av vår kapasitet på å fordøye bildeinntrykkene. Det er likevel slik at musikk påvirker opplevelsen av det vi ser og hører, noen ganger nokså radikalt. Musikken styrer i stor grad hvordan bilder på film blir oppfattet. Ser man for eksempel et vakkert naturlandskap, kan et atonalt tonefølge plutselig gjøre det vakre skremmende.

– Musikken i åpningssekvensen setter også filmens sjanger, enten det dreier seg om en grøsser eller familiefilm. Uten egnet musikk er det umulig å lage en grøsser. Gjennom det såkalte ledetoneprinsippet skaper musikk filmens grunnstemning, ikke minst i forhold til karakterene i filmen. Film uten musikk blir ofte retningsløs, fordi musikken fortolker bildene.

«Ser man for eksempel et vakkert naturlandskap, kan et atonalt tonefølge plutselig gjøre det vakre skremmende»

– Når det gjelder musikk og ord, så henger det uløselig sammen i sang. Uten melodi ingen sang, og uten tekst heller ingen sang. Når jeg skal tonesette et dikt, må jeg finne rytmen i diktet. Pulsen i musikken og diktet må bli til ett.

– Slik var det også da jeg tonesatte Helge Torvunds dikt på plata *Blått sug*. Der utgjorde også bildene til kunstneren Lars Hertervig et bakteppe, og i det tilfellet sto bildene støtt på egne bein. Mulig noen fikk et nytt inntrykk av dem gjennom musikken, jeg vet ikke.

– Uansett: Musikk tilfører noe bilder og ord ikke har. Persepsjonspsykologene hevder lyd dannes tidligere enn noe annet, og at det er det mest grunnleggende knyttet til oss mennesker som art. Det følger oss hele livet.

– Enkelte lyder, som kvister som knekker, er på en frekvens som trenger lite volum, mens dype basslyder må ha sterkere volum. Det virker som øret er mest stemt mot lyder knyttet til naturens overlevelsesinstinkt. Slike frekvensområder spiller vi på når vi lager filmmusikk.

– Musikken har fulgt filmen tett siden slutten av 1800-tallet. De valgte musikk etter filmens karakter, om den var romantisk eller dramatisk. Noen ganger var også musikken spesialkomponert for filmen.

Olav Solvang